

SKUPINE MLADIH — OPASNOST ILI ŠANSA ZA CRKVU?

Lush Gjergji

Na svim područjima života, pa i u samoj Crkvi, iz dana u dan se rađaju razne skupine, grupe; ljudi se okupljaju oko nečega ili oko nekoga, pokušavaju biti zajedno. To osobito vrijedi za mlade, koji se osjećaju nesigurni u životu, sami i osamljeni, a razlozi su njihovih »križa« mnogovrsni. Prije svega ambijent odraslih nije stvoren od mladih i za mlade, zatim često nedostaje adekvatan odgoj, pa međusobno nepovjerenje koje imaju odrasli prema mladima i obratno. K tome, mnogi problemi iz djetinjstva i puberteta nisu još nestali, a već pridolaze novi problemi i brige; a ne treba zaboraviti da je samo mladenačko razdoblje razdoblje traženja. Zbog svega toga mladi se sastaju i žele zajedničkim silama razbiti »okvire« izoliranosti i samoće.¹ U tom smislu oni preispitavaju i kritički gledaju na kulturu, život, religiju, odgoj, obitelj itd.; žele se o svemu sami uvjeriti. U svom zajedničkom traženju oni formiraju razne skupine, počevši od spontanih do onih koje imaju neki posebni cilj, strukturu i način, koje postaju orijentacija u životu i poprimaju važnu odgojnu ulogu.

Mladi su po samoj naravi puni elana i volje, žele promijeniti mnogo toga, žele to učiniti zajedno, iako im često ne uspijeva, jer je njihovo zajedništvo više biti jedan pored drugoga, nego jedan s drugim i jedan za drugoga.

Svi se danas slažu s činjenicom, da je današnji čovjek izgubio unutrašnji mir i ravnotežu, počevši od odnosa s prirodom do onih s obitelji, zajednicom, pa i sa samim sobom. Razlozi su mnogi i različiti, pa su i rješenja mnoga. Da bi se došlo do neke ravnoteže sa sredinom koja okružuje čovjeka, čine se mnogi naponi kako bi čovjek »otkrio« smisao akcija, interakcija i relacija, jer je on društveno biće, biće u relaciji.

To se nije događalo i ne događa se samo u svjetovnim zajednicama nego i u vjerskim. Da bi čovjek postao svjestan ovih i mnogih drugih problema, nije dostatna samo introspekcija, kako je to nekada bilo. Današnji je čovjek često nesposoban za tako što, nema vremena za to. Danas se čovjek izražava u skupini i preko skupine dolazi do iskustva života, traži smisao međuljudskih odnosa, stvara nova iskustva.

Dosta je pomisliti na izgubljeni smisao zajedništva i u okviru vjerskog života, koji se u momentima zatvarao u pretjerani individualizam savjesti, tako da se gubio izvorni smisao svih apostolskih odnosa s drugima. Baš zbog toga otkriće izvornih vjerskih vrednota ostvaruje se danas pomoću punog otkrivanja zajedničkih dimenzija. To je jedini put koji nam može zagarantirati pravo shvaćanje vjerskog života.²

¹ D. Krech, R. Crutchfield, E. Ballachey, *Individuo e società*, Giunti-Barbera, Firenze, 1970. str. 462. O motivima grupa, njihovoj dinamici, razvoju i odgojnoj ulozi vidi str. 462—473.

² Roger Mucchielli, *La dinamica di gruppo*, Elle Di Ci Editrice, str. 6.

Skupine kao pokušaji zajednice

Bilo je različitih pokušaja u tom smjeru, tako da su se mnogi pitali: čemu to vodi? Mnogi se nisu najbolje »snašli« u takvim situacijama. Činjenica je da mladi danas osjećaju veliku potrebu za grupom — zajednicom; kušaju naći pravi smisao i vrednote zajedničkog života, odbacuju radikalno svijet anonimnosti, žele i traže nove ljudske odnose. U vrednovanju ovih pokušaja ima mnogo stavova. Neki ih smatraju »dječjim vrtićima« gdje se mladi skupljaju; drugi »parkiralištima« za mlade; treći opet misle: mlado-ludo, pa će i to proći. Ima i onih, iako ih je možda malo, koji se raduju tome, koji vjeruju u njihove mogućnosti, koji se žele preispitati u svjetlu tih iskustava, priključiti se njima i biti s njima.

Svjestan tih činjenica, II vat. govori o ljudskim odnosima i kazuje kakvi bi trebali biti da bi došla do izražaja mogućnost zajedničkog života. Ljudski odnosi ne smiju ostati na periferiji, »nego mnogo dublje u onom zajedništvu osoba koje traži uzajamno poštivanje, poštivanje njihova punog duhovnog dostojanstva. Kršćanska objava mnogo pomaže da se promiče zajedništvo među osobama, te nas uvodi u dublje shvaćanje zakona društvenog života, koje je Stvoritelj upisao u duhovnu i moralnu narav čovjeka.³

Veliku potrebu rada, odgoja i življenja u krilu zajednica-skupina često naglašava i Pavao VI. »Mi ih gledamo sa zadovoljstvom, ohrabrujemo ih i blagoslivljamo. Mnogovrsnost institucija i grupa značajna je za Crkvu i označuje slobodnu inicijativu apostolata u krilu Crkve... Taj pluralizam iskustva Crkva odobrava i brani, ali to ne treba da se izrodi u duhovni egoizam ili u oholo uzdizanje jedne skupine u konfotaciji s drugima, s vjernicima; skupina treba da bude vođena 'smislom vjere-Crvke', duhom ljubavi prema braći, potrebom jedinstva s hijerarhijom i zajednicom, kako odgovara Katoličkoj crkvi.«⁴

Potaknute i ohrabrene poticajima II. vat. sabora, a poslije i izričitim željama i nadama Pape, rađale su se mnoge skupine unutar Crkve i nastojale se obnavljati u dva smjera: živeći u »duhu vremena« i duhu Evanđelja da ne bi izdale ni vrijeme u kojem žive, ni Krista i Crkvu. Te dvije smjernice, u želji i težnji za autentičnošću, namećale su se mnogima kao zahtjev i »znak vremena«, ali u mnogih ostaju još mnoge sumnje, neizvjesnosti, pitanja i strahovanja, pa čak i nepovjerenje.

O tim problemima, o problemu skupina, raspravljalo se i na Sinodi (1974). Crkva i danas o njima vodi računa, od njih očekuje mnogo, ali shvaća da ni one nisu bez opasnosti.⁵ I u našem se katoličkom tisku pisalo dosta o grupama-zajednicama. Ovdje ću uputiti samo na neke značajne članke.⁶

³ Pastoralna konstitucija o Crkvi u suvremenom svijetu, str. 649—650, u *Dekretu drugog vatikanskog koncila*, Kršćanska Sadašnjost, 1970. Koncil tim problemima posvećuje cijelu II. glavu pod naslovom Ljudska zajednica, str. 649—662., a i drugi dokumenti, kao npr. LG, 4, itd.

⁴ Pavao VI, Generalna audijencija 7. II. 1968, u *Osservatore Romano* od 8. II. 1968.

⁵ O tome je pisao dr. Ivan Fuček, Pitanje malih zajednica u svjetlu evangelizacije, *Bogoslovska Smotra*, br. 2—3, str. 303—308; 1975. god.

⁶ Živan Bezić, Fenomen grupa, *Crkva u svijetu*, br. 4, 1975. str. 314—328; dr.

Situacija mladih danas postavlja dilemu: ili biti konformisti, ili se truditi i boriti za način života koji njima odgovara. Ako ostanu na običnom sakupljanju ili na opozicionom držanju prema sredini i vrednotama koje su primili tradicijom, neće doći ni do kakvih rezultata. Zato danas mnoge skupine koje se rađaju u krilu Crkve, župske zajednice itd., postaju »grupacije«, jer se nije išlo dalje u tom iskustvu; skupina je ostala skupina, a nije se razvila u zajednicu. Grupa je dobar početak za ozbiljan rad s mladima u Crkvi, ali ne smije se ostati na tome, jer onda ona nije nikakvo odgojno sredstvo, štoviše može biti i štetno, jer im ne »daje zdravu hranu«, ne potiče ih na istiniti život vjere.

Skupine — zajednice kao uvjet navještaja

Neću govoriti o samim pokretima, zajednicama, iskustvima, kojih je sve više u postkoncilskoj Crkvi, nego ću pokušati iznijeti neke činjenice koje nam govore da je takva praksa i iskustvo možda privilegirano mjesto i možda prikladan način evangelizacije, stvaranja Crkve. Da nije i to možda znak vremena? Okupljanje u Crkvi nije nikakva »invencija« ili »moda« za kojom se povelu današnja Crkva, kako misle neki, tobože stoga što su danas u modi skupine, dinamike skupina itd., pa ih tako i Crkva želi imati. Kad bi bilo tako, onda bi imali pravo skeptici. Ja mislim da to proizlazi iz velikih potreba današnjeg čovjeka, da u krilu takvih zajednica živi Boga i vjeru, svijet i svakidašnji život. Prije svega tu treba razlikovati dvije stvari: jedno je stvarati grupe, skupine, a drugo je pomoću skupine stvarati zajednicu, Crkvu. »Stvarati, graditi Crkvu znači s jedne strane povećati svijest kod pojedinca da pripada narodu Božjemu, s druge svesti tu svijest u konkretne i vidljive strukture.«⁷

Zašto se Crkva danas toliko zalaže za stvaranje tih iskustava? Prije svega zbog toga što je čovjek društveno biće; jedino u zajednici i po zajednici raste, razvija se i postaje osoba, priprema se za život. Ali ima ovdje vjerskih motiva: ako je zajednica prava, realna, onda će pomoći čovjeku da prihvati poruku Božju, poruku ljubavi i zajedništva s Bogom i s ljudima. Prema logici Isusa Krista okupljanje u Njegovo ime jest preduvjet za susret s Njime, odnosno garancija da je On među nama, jer je sam rekao »Gdje su dvojica ili trojica sabrana u moje ime, ja sam među njima.«⁸ Ako hoćemo ići do kraja, i sam Isus Krist je imao svoju zajednicu, on traži od apostola da budu jedno srce i jedna duša, jer će ih po tome svijet prepoznati.⁹ To zajedništvo, jedinstvo, koje Krist traži od nas, stvara se u konkretnim prilikama današnjeg života, težeći za tim da ta poruka Božja postane naša svakidašnjica.

Gdje god se živi duh iskrenog prijateljstva, uzajamnog prihvaćanja jedni drugih — u zajedništvu i duhovnoj slobodi — tu je već velika mogućnost

•
Tomislav Ivančić, *Zajednica kao evangelizator i cilj evangelizacije*, *Bogoslovska Smotra*, br. 2—3, 1975, str. 249—258; *Cerkev v sedanjem svetu*, cijeli dvo-broj 5—6, 1974.

⁷ *Pastorale e dinamica di gruppo*, Collana pastorale giovanile, Sussidi 4, a cura di Riccardo Tonelli, Elle Di Ci, str. 34.

⁸ Mt 18, 20.

⁹ Vidi Iv 30, 35.

Crkve, jer je to vanjski znak nevidljive stvarnosti naroda Božjega. Takva iskustva pripremaju mogućnost »pripadanja Crkvi«, jer je polazna točka konkretnost života, od zajedničkih briga, tegoba, radosti i žalosti, ide se dalje prema obećanoj zemlji, zajedno s Bogom i s ljudima, s Crkvom. »Centralna točka kod toga jest iskustvo; kao kod sakramenata: kruh, voda, ulje moraju se ‚probati‘ da bi bio sakrament valjan; slično je i s Crkvom koju treba doživjeti, prema mogućnostima pojedinaca, Crkvu ‚po mjeri‘, gdje subjekt može rukom opipati znak zajedništva naroda Božjega.«¹⁰ »Jedino valjana materija jest ovdje iskustvo zajedništva gdje se žive veze prijateljstva... Iz ovih razmišljanja došli smo do praktičnog načela: nema skupine, kao što nema sakramenta, gdje nema vidljivog materijalnog znaka.«¹¹

Ovaj zaključak je možda prejak, kategoričan, ali u biti želi reći: Crkva je zajednica, i gdje nema toga, nema prave Kristove crkve.

Crkva kao skup vjernika može značiti nešto samo ako ima prethodni rast vjere i zajedništva, ako je izraz komunikacije s Bogom i s čovjekom, a znači vrlo malo, ako je konglomerat ljudi, koji malo ili ništa nemaju zajedničko. I ovdje vrijedi ona narodna: gdje su svi »zajedno«, tu možda nije nitko zajedno. Ako je ikada bio važan duh zajedništva, duh zblizavanja ljudi, jedinstvo, prijateljstvo, onda je to danas, kad pretjerani individualizam uništava komunikacije, kad ljudi postaju gotovo nesposobni za susret, slušanje i prihvaćanje. Ne možemo pripadati Crkvi ako ne živimo iskustvo Crkve; a živjeti iskustvo Crkve znači konkretno živjeti vidljive znakove Božje prisutnosti, tj. zajedništvo s braćom, podijeliti život s njima, zajedno rasti u vjeri.

Ako idemo dalje od pukog formalizma, onda se moramo pitati što zapravo znači ta velika težnja i potreba današnjeg čovjeka za zajedništvom, komunikacijom; i još dalje, da li je čovjek sposoban za tako nešto sam po sebi, ili ga Bog osposobljava za to, jer je čovjek stvoren od Boga iz ljubavi i za ljubav, pa zato teži za zajednicom, to znači i za Crkvom. Prava kršćanska zajednica se osniva na trajnoj relaciji i suradnji s Bogom i čovjekom.

Kad čovjek ima iskustvo prijateljstva, suradnje, tada je lakše iz tog iskustva ići dalje: Božja Riječ i poruka nisu nešto apstraktno i teoretsko, one rađaju tijelo, postaju konkretnost iskustva i svjedočenja vjere. U krilu vjerske zajednice i zajedništva poruka Božja ima veliku šansu da postane život.

»Pokušaji da se vjerske norme vežu sa životom moraju se provjeriti na razini kolektivnog iskustva; osoba je, kako smo to često rekli, plod stalnih interakcija sredine.«¹² Ako se govori o zrelosti vjere, onda se to može reći ovako: vjera je zrela i životna samo ako je prije prožeta s kulturnim temama sredine.¹³

¹⁰ *Pastorale e dinamica di gruppo*, nav dj., str. 40.

¹¹ Isto.

¹² Giancarlo Milanese e Mario Aletti, *Psicologia della religione*, Elle Di Ci, 1974. str. 214.

¹³ Isto.

Danas u Crkvi ima priličan broj vjernika koji nastoje živjeti po savjesti, ali je malo onih koji to žele živjeti u zajednici i, što je još važnije, koji bi cijelu problematiku života sagledali »očima vjere«, svjedočeći jedni drugima o spasenju i oslobođenju koje je u toku, koje su oni iskusili u životu, a koje nam je donio Krist svojom smrću i uskrsnućem. Susret s Kristom je odlučujući, jer samo On može mijenjati naš život. Oko njega treba stvarati zajednice, koje će rađati nove konkretne strukture zajedničkog života, iz ljubavi. Samo takva vjera je danas »vidljiva«, konkretna, životna, daje čovjeku ono što on uzalud drugdje traži i sam ne može nikad postići: polako ga oslobađa od svakoga robovanja grijehu, egoizmu, nesposobnosti za ljubav, zajednicu i pravi život.

Za mnoge je vjernike vjera samo nauka, ideologija, filozofija života ili sve osim vjere-života. Mnogi danas kažu da su kršćani, a nikada nisu prihvatili vjeru kao život. Za njih kršćanstvo nije nosilac poruke spasenja, nego puki formalizam ili etika, koji ne proistječe iz vjerskog života, nego iz neke druge pozadine.¹⁴ Iz ovakvih i sličnih situacija »rađa se potreba novih vjerskih iskustava u skupini-zajednici mladih; te zajednice su možda očití dokaz te situacije...«¹⁵

Zajednica kao mjesto življenja vjere Crkve

Život u zajednici, skupini, nije i ne smije se shvatiti kao bježanje od života, izolacija i obrana od sredine ili, još gore, protest i opozicija župskoj zajednici, nego zajedničko nastojanje i traženje vjere u životu. Mnogi ne mogu još shvaćati kako se te skupine-zajednice mogu uklapati u stvarnost Crkve, pa se pitaju: čemu onda sve to? Ako se ova iskustva ne integriraju u još veća i šira, ako su sebična, onda su osuđena na propast, i tu dolazi župa kao veća zajednica koja je danas moguća samo ako se prije živi »zajedništvo skupine«, koja daje vitalitet cijelom organizmu.¹⁶ Ako su te skupine odvojene od ostalih, tu više nema života; tako je i sa zajednicama mladih i s Crkvom. Uloga tih zajednica nije dakle odvajanje, stavljanje sa strane, nego baš protivno: potpuno pripadanje i zalaganje za zajednicu i u zajednici. U ovako kompleksnoj situaciji nameće se pitanje: što Crkva danas može učiniti da Evanđelje postane za vjernike život? Tu se javlja još jedan problem koji iziskuje veliku iskrenost i radikalnost, naime: da li mi vjerujemo da vjera može obuhvatiti cjelokupnu ličnost, promijeniti je i učiniti da ona živi novim životom, odnosno: da li mi vjerujemo u mogućnost potpunog obraćenja? Krist poziva svoje apostole i oni se odazivaju; u tom momentu počinje velika promjena. Tako treba da se događa i sa svakim kršćaninom: ulazeći u kršćansku zajednicu, on ostavlja svoj stari način života, ide dalje i razvija se jedino ako ima realnu kršćansku zajednicu koja ga »podupire«, i na koju može računati u svakom momentu života. To je psihološka potpora i garancija rasta vjere, a to je i sigurnost prisutnosti Božje među nama. Mnogima Crkva nije dala ništa, jer su ostali »etiketirani ljudi«, nitko ih nije bezuvjetno prihvatio i zato odbacuju takvu zajednicu. Zajednica je

¹⁴ Milanesi-Aletti, nav. dj., vidi str. 214—217.

¹⁵ Isto, str. 218.

¹⁶ *Pastorale e dinamica di gruppo*, str. 41.

vjeran nosilac vesele poruke čovjeku. »To ne znači« upozorava prof. Ivančić, »da je on neki slijepi, pasivni kanal, mrtvi prenosilac sadržaja koji ima zajednica. On nije samo vidio i čuo, nego prije svega doživio i taj doživljaj u zajednici čini ga sposobnim za evangelizaciju. S njime se dogodio spas, on je susreo živog uskrslog Krista u zajednici i zato je sposoban, da ga dalje drugima navijesti. On ne prenosi dakle nečiji tuđi doživljaj Krista i spasa, nego svoj vlastiti. Taj je ipak bio moguć samo u zajednici.«¹⁷

Danas se toliko govori u Crkvi o svjedočanstvu u jednoj pluralističkoj sredini, gdje vrednovanje i kulture nisu više kršćanski. Velika snaga takvog iskustva zajednice jest baš u takvoj sredini, da svi vide i osjete što znači biti kršćanin. Prema tome snaga svjedočanstva nije pretežno u pojedincima, jer ih onda sredina izolira, smatra »časnim slučajevima«, nego u obuhvatu zajednice. Tu se otkrivaju nove dimenzije kršćanstva, ne samo za druge, nego i za nas kršćane, jer naša zajednica postaje teren vježbe i života. Tu se rađaju i obnavljaju mnoge vrednote kojih nema današnji svijet, kao što su iskrena prijateljstva, ljepota zajedništva i zajednice, uzajamna pažnja, strpljivost, radost susreta, ljubav, susretljivost s ljudima itd.

Zato je kršćanska zajednica neophodna i za navještaj Evanđelja, kao prvi korak prema vjeri, ali još više kao mjesto življenja te poruke. Ta se zajednica potkrepljuje hranom Riječi, hranom Tijela i Krvi Kristove, međusobnim razgovorima i susretima kao i razgovorom s Bogom. Prava mjera kršćanske zajednice jest u tome: koliko su se članovi približili jedni drugima, i koliko je to zbližavanje osposobilo članove za Boga i za ljude van te zajednice.

Vjera kao život, a ne kao nauka, ideologija, znanje ili »hrana mozgova«, moguća je samo u krilu zajednice. To postaje imperativ za današnju Crkvu, ako se želi spasiti od opasnog neprijatelja: formalizma, koji dovodi vjeru do moralizma, ideologizma i sl., što je odumiranje kršćanstva.

¹⁷ Dr. Tomislav Ivančić, *zajednica kao evangelizator i cilj evangelizacije, Bogoslovska smotra*, br. 2—3, 1975, str. 249.